

ՅԵՐԿՀԱՐԻՒՐԵԱԿ ՅՈՒԵԼԵԱՆ

ԾՆՆԴՈՑ

ԵՐԱՆԱՇՆՈՐՀ

ՄԻՒԹԱՐԱՅ ԱԲԲԱՀՕՐ

ՏԱՂ

Հրաւեր ձեզ, Հայկածինք, պահպան զուարթունք հայրենեաց
Յորդորաձայն կարգան հրաւեր այսօր ի տօն աւետեաց .
Հրաւեր, սիրտ իմ, և քեզ նօթճէ սերկեանս յիշատակ,
Մըն, զարթիր ի յերգ եւ զայս մի նրագ :

Յաւին ի խանդ հռլթեւեան թըռիւր ի դէմն արփենի,
Ճախրասըլաց դ'երեքալեան ծուփս անդընդոց ամեհի,
Ընդ տարերաց անցանելով սահմանածայրս եւ զինուց,
Եւ ընդ դարուց զոյգ շըրջան վաղընջուց :

Անց եւ հասիր պաշտել համբոյր մօտ ի սահման հայրենի,
Ունատեղիք վեհից արանց, նա՛ ասպարէզ հանգիսի,
Ուր ծագեցան և փայլեցին կըրկին փառք գերունակ,
Եղեալ լոյծ մարմնովքն անվերջ յաղթանակ . . .

Ո՛վ երկիրդ իմ սիրային, ո՛վ հայրենիք քաղցր յաւէտ
Աստուածարեալ վեհ ծըննդովքդ երկնից՝ յերկիր ծաղկաւէտ .
Քեզ համբոյր տամ ի սըրտէս, համբոյր հողոյդ պաշտելի,
Մարդ աստուածատիպ յորմէ միշտ զանգի :

Ի զմայլումն հողիահրաշ կարծեմ ի քեզ քաղցր և մեծ
Զոր տեսանեմն համայնասփիւռ, եւ ոչ մի ողբ դառնահեծ .
Զուրախութիւն ըզքեւ պատեալ, ոչ աւերակք անկենդան,
Այլ ճոխ ակաղձուն բարեգը շահաստան :

Բարէ է խուն սըրտիս տախտակ ըզմեծ պատկերդ յերիւրեմ,
Հեռ՝ ի բացուստ առ քեզ ձըդեալ եւ եւրս մօտ թեւածեմ...
Այլ յիսկութիւն այլ ընդ այլոյ կերպաւորիս ինձ, եղբակ
Սիրտ իմ գեւանի ընդ գեղդ յեղյեղուկ :

Կենդանաւորադ , ո՛հ , երեւոյթ ըչդայադիրկ է պատկեր ,
Վայ լըռութիւն ըղբեւ հանուր եւ գերեզման մահաբեր .
Եւ նըշխարեալ յորրան մի լոկ պահին աւանդը սուրբ նախնեաց ,
Զորով ամբոխին բիւր վոհմակը չարեաց :

Խաւար մըտաց , դըրժանք , հըրդեհք , մոլորակամ յաշաղանք ,
Վըրտանգը աչաց , մօհու սաղնապ , արկածք բաղդին եւ այպանք ,
Խանրաբեռինք զինչ սալացեալ վէմ կափարիչ ահ ընդ ահ
Կան եւ ըսպառնան ի ծընունդս ըզմահ :

Օ՛ն անդր ի բաց ժըխոր չըմար , ժայթքեալ վիժածք անդընդոց ,
Ի բաց ճիւղադ՝ որ ոգորիքդ ի զուր ընդ Տեառն ընտրելոց .
Աղէ տեսից ո՛ է մանուկդ երկնապարգեւ օրհնութեան ,
Սոսկ աւանդապահ գանձուց հայութեան :

Յոր միահոյլ բովանդակին փառքն եւ պարծանք հայրենի ,
Նա է ՄԱՆՈՒԿԻՆ-ՄԸԽԻԹԱՐ , նորոգատուր մեզ ձօնի .
Ի կաթն երկնից ամենահամ արբեալ՝ հոգւոց պարարիչ ,
Փըրկութիւնաբեր լուսոյն վերբերիչ :

Ողջոյն քեզ լոյսդ , յաւիտենից երկնեալ որդւոցս Հայկազանց ,
Ի կարբիայ նըշուազարդ ծագեալ շողիւք դերազանց .
Զի իսկ եւ իսկ , գիտեմ , ահա աճէ արփոյդ պարունակ ,
Ո՛հ , զիարդ լիցին ցումունքդ հեռարձակ :

Զինչ են մըթարքն այն եւ ըստուերք՝ բայց գորշիք ցընդելի ,
Բալ միգատարըր թանձրացեալ հանդէպ շողիցդ արփենի ,
Շիջելափառ վայր մի առնել զոսկեճաճանչդ արշալոյս ,
Բայց ի յաղթանակ պայքարմանցն անյոյս :

Յամպն աստղալից փողփողենէջ յարեգակնէն պատարուն ,
Հալածական վարէ , գիտեմ , անդ ի վերուստ ոք զուարթուն
Զինեալ խաչիւ , դրոշմ հաւատոց , պերճապըսակ զաջն անյաղթ ,
Եւ ընձեռելով կըրկին կենաց բաղդ ,

Դըժոխազնեայ ըզժանտից ջոկս յահուր ի ստորս ի ներքոյ ,
Որք այլազան յալիս՝ ի խութ փոխեալք ըզդէմնն արտաքոյ ,
Ըղնախկին ոխս յար մըրընչեն ընկլուզանել զայդ որբան ,
Կուր միշտ ալէկոծ եւ միշտ յաղթական :

Հանգոյն երբեմն որ ի նիւլոս ծրփեալ պըրտուեայն տապանակ,
Ում քոյրաթիւ էր ի բացէ սէրն Աստուծոյ պահպանակ,
Նաժըշտեցոյց իւր ըղղըշխոյն ըզկենակից վիրագին,
Զոր ապա իւրովքն ալիքն ընկուզին:

Հայիմ՝ ի քեզ յաւէտապահն Հայիմ, որրանըդ չընչին,
Ուր ոչ ոսկի փաղփուռն զըրոշմք քանդակագործ պարուրին,
Այլ երկնագեղ վայելչութիւնք, այլ էին իսկ տուրք եւ ձիւք
Խանձարրապատին անդ անբաւածիրք:

Մօտ ի սընարո ընդ կըրօնից հրակէ Հանճար թեւաւոր
Եւ հայրենեաց Սէր ինքնաբուն, տալ միշտ շընչել շունչ հըղօր՝
Հերձուլ զալիս, որոց ըզհեա՝ համբուն նըմին ակընկալ
Իբր ըզկողմբեայն կայ աշխարհ մի այլ:

Ողջոյն քեզ շունչդ հողեղինիկ, մեծ զօրութիւն ի մարմնի,
Որ ըզյոգունց կըրեա յանձին ըզբոյս կենաց դալարի.
Ողջոյն քեզ տունկդ, իբր հատ անկեալ յակօս պարարտ խընկածու,
Ի փափկիկ բողբոջ յաղթող բիւր մահու:

Ողջոյն քեզ տունկ, արմատդ յԱստուած, իւ յարազուարթ ծաղկաւէտ
Ի գեղ պայծառ եւ ի կորով բարգաւաճիս եա ընդ ետ.
Ի տապ տօթոյն հարաւահոգմ գոլ հովանի հայրենեաց,
Եւ միշտ հոսել ցօղ, շաղ երկնատեղաց:

Զիւրդ ալէ փըթթինազարդ սաղարդագեղ հօծ ի հօծ
Ոստս արձակեա մեծատարած, նեցուկ ըզբեւ շաքըլոյց.
Ողջոյն մանուկդ աստուածատունկ, յոր հուր եւ սէր նախանձուդ
Են անումնածիգ ըստեղունք ծառոյդ:

Ո՛վ մեծ մանուկդ յաւէտազօր, մանուկ աղկաղկ դեռածին,
Ոգեխառնեալ ի քեզ դիտեմ զամբըծութիւն անմեկին.
Եւ պարաւոր դասք լաւութեանց ի խանձարրոց ցըտապան
Պէքեղ պաշտօնատարք յաւէժ հըլուական:

Ի քոյդ անել, անեն եւ բաստք ծընելականըս պրոհի,
Օժիտ բարեաց պաշտատական յերկնից յերկիր զեղանի.
Թեկեղեցի մեր հարսնարան տեղան ընդ քոյդ կենաց ձօն,
Ոչ տեղ մարդարիտ, այլ շընորհք ըմբոն:

Եւ վերբստին կենդանանան արդիւնքն՝ անուանք սուրբ հարանց,
Զլարճացեալ զերդ դալարի ոսկերքն ի խորըս շիրմաց.
Համբաւքն յաստեղս յանմահութիւն վերաբերեալ, յանշուշտ կէտ
Ածել անգր ըզսիրտս իբր յարածիգ նետ:

Քեւ նորակերտ կանգնի սեղան , սեղան բաղդին հայրենի .
Ի սուրբ բազկին այն գարիրայ՝ դու նախ ըսպանդ նըւիրի .
Առ սէր Ազգիս ընդ սիրոյ Տեառն անձնանըւէր զոհ կրրկին ,
Ոյր ծուխ ի սըրտէ կըցի միշտ յերկին :

Յայն ի բաւին խայտան ըստ քէն ինքնայորդոր դասակը ժիրք ,
Ջերդ հառ փխնիկ ծախեալք յիսին հուր , դեռ քաջառողջ կենսակիրք .
Եւ յայդ սեղան ի սուրբըդ հրատ ցայտեն ի թռիչքս շողալ ,
Ջերդ կայծակնաթափ ի բովըս հրահալ ,

Ճաճանք վարժից եւ տոհմական ծէսք , սովորոյթք եւ պերճանք
Ոլորք սիրոյ , ցոլմունք մըտաց եւ Գողթան քաղցր արձագանդք .
Արուեստք շքեղ եւ զըպրութիւնք եւ ճարտարանք գեղեցկին ,
Ի հալոց սըրտի զըտեալք քո նախկին :

Ձուլեալ ի նոյն քուրայս բովուց հայկեան բարբառ վեհ եւ ճոխ ,
Եղեմաշունչ բայից վանգիւք կենսագործի անփոփոխ .
Եւ զաղբըղբուկսրն նոր թափեալ՝ կայտուէ ի հին իւր նազանս ,
Եւ զարթուցանէ զանմահից պարծանս :

Անդ յանձկալին ի մեր բարբառ ձայն տան առ նոյն սեղանով
Բարսեղք , Եփրեմք , Ոսկերբերանք ընդ նորն հրաւէր բերկրելով ,
Ի՛ ի նոցուն սէր խանդակարօտ մերս յընաքիրտն հայրապետք ,
Ճըշմարիտ բարւոյն քահանայապետք :

Փայլակն հատեալ սիրաբորբոք ի հոգեհուր սեղանոյն ,
Ոսկեճաճանչ փայլն հանճարք նորոգածինք ընդ հրնոյն .
Անդ աջ ի յաջ Սահակ , Մեսրովպ խառնեալ դասուքն ընտրելովք
Ընդ արդեացս հըրճուին աւագ ուրերովք :

Սնդուստ ծաւալ առեալ բոցոյն եւ ոսկերոյծ ծորանաց
Ըզջայաստան համայն , իցիւ , առնէ իին ձօն փառաց .
Հրաշագործեալ կենդանաձոյլ նոր Հայութիւն գայ ի լոյս ,
Յիւրն ի գերարփի նըսիհ քաջացոյս :

Ո՛վ մեծ Մանուկ-ըրբանչելի , պատանեկիկ դեռ հազիւ
Դու սեղանոյն այն հիմնարկու , ծագեալ ի մութն ըզմիշտ տիւ ,
Ի՛ ի միջակէտդ յար անկիզող կաս եւ վառիս եւս արծարծ ,
Ջիսկն անմահութիւն կալեալ քեզ ի վարձ :

Նորափետուր իբրեւ զարծուի պառառելով զամպոց հոյլս ,
Եւ ըզշանթիս դոդ ոտընհար վերամբառնաս յաստեղց բոյլս ,
Կորովալիւր ի մտացաթեւս անխէթ առ քոյդ նըպատակ ,
Եւ սուրակն յածիս ծագաց մինչ ի ծագ :

Նա գեր ի վեր քան ըզբնութիւնս այլափոխեալ ի զուարթուն
Հրսկայաթռչ թիթեռն յաղցից՝ ճախրեալ յանվերջ մանկութիւն ,
Իբրեւ հրեշտակ Հայաստանեայց թեւովք աչօք լուսալի ,
Ընդ վերաստեղծումն հրսկես հայրենի՝ :

Ո՛հ , քանի քեւ երկք մեծազբանք ապրին յանգէտ ճիրանանց ,
Բանք երկնակրօնք , կեանք հոյանուն եւ զըպրութեանս համայն դանձ .
Քեւ աւերակք մեղ պարգեւեն ըզվէպս աչաց հետազօտ
Իւ ընդ անցելոյն կապիմք յանոյշ զօդ :

Եւ կեղեւանք մըռայլ մըտացրս թօթափին անդադար ,
Աւուր աւուր ճըշմարտութիւն յաշրս նազի գեղապար .
Անդ արեւեկք եւ արեւմուտք դաշնաւորին ի յոգի
Եւ սերտ միութիւն յերկուցըն ձուլի :

Ի յԱլիսեայ ցըխորս Հանդրին , անդուտ ցալիս Թըրակեան
Ի Դանուբայ մինչ ի Դանգիս , ի Սէն ւ՝ ի ծոց Տաւրիսեան
Թեւապարէ սոյն այս ոգի , եւ նոր խայրիք ցանգ աճեն՝
Ի սուրբ սեղանոյդ դարաստ հոգեղէն :

Աստուաճատրեանք , Տատեանք եւ Տիզք , պերճ շառաւիղք բարեկիք ,
Քեւ բոյր անոյշ սըփռեն ի սիրտս յերկնից յերկիր թափանցիկ .
Դերբկաց փոխան , կանգնին եւ եւս իմաստութեան դաստակերտք ,
Ընդդէմ խաւարի չըքնաղ ամուր բերդք :

Եւ Ռախայէք եւ Սաւուէք , սըրբեալ ի ձօն զիւրեանց կալ ,
Եւ ի հայկազըն մանկըտոյն ի գութ լինին հիւրընկալ .
Եւ զրաւական նոցուն բաղդի եւ բարութեանց աւետչեայ՝
Օթտեն զեռանդուն տուրսն յառհաւատչեայ :

Այսպէս լուսովդ արփիահրատ գունագեղի նոր դարուն ,
Բանին զըրունք յարազըւարճ երանութեան մեր դարուն .
Եւ ազգք համայն ծափս հարկանեն ընդ քո անուն պանծալի .
Եւ որդիք յեռանդն հայրասէր սըրտի

Օրհնեալ մանուկ դու , հայր հարանց , օրհնեալ բիւրուք , գոչեն յար ,
Օրհնեալ ի քեզ Աստուած անմահ պարգեւատուն բարերար .
Օրհնեալ եւ տիւն յոր զաչս ի լոյս բացեր առ մեծդ յաղթանակ ,
Հընչեսցի միշտ յերգ օրհնիցդ յիշատակ :

Հ. Դափր վ. Նազարեք